

Nr 38.

Av herrar **Leander** och **Jeppsson**, om skrivelse till Kungl. Maj:t
angående en anbefalld utredning om införande av repre-
sentativt system i den kyrkliga kommunen.

Vid 1914 års A-riksdag hemställde undertecknad Leander i motion nr 10 i andra kammaren, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i övervägande, huruvida kostnader för kyrkliga ändamål m. m., som nu beslutas av kyrkostämman, i stället må kunna beslutas och utgöras på sätt om kommunalutskylder är stadgat, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill detta övervägande kunde giva anledning.

Hemställan grundade sig på en så lydande motivering: »Dualismen emellan den kyrkliga och borgerliga kommunen har, särskilt vad stadssamhällena angår, ofta medfört olägenheter eller rent av varit till skada. Till kyrkostämmans handläggning hör bland annat frågan om byggnad och underhåll av kyrkan. Det har därvid kunnat inträffa, att en ganska fåtaligt besökt stämman fattat beslut om byggnadsarbeten, som påbördat kommunens skattdragande medlemmar utgifter på hundratusentals kronor. Man har ej fäst sig vid kostnaden utan blott haft ett så konstnärligt utstyrt och praktfullt tempel som möjligt för ögonen. På så sätt ha många av dessa s. k. lyxkyrkor uppstått, vilkas uppförande och iordningställande betingat oskäligt höga summor. Om de byggts enklare, hade de icke blott blivit billigare utan enligt många åsikt även lämpligare för det ändamål, de varit avsedda att tjäna. Den herre, om vilken i kyrkorna skall förkunnas, var ingen vän av lyx eller ståt.

Mot det sätt, på vilket ett sålunda fattat beslut kommit att verkställas, ha också berättigade anmärkningar kunnat göras. När nybyggnad eller någon större reparation av en kyrka skall företagas, tillsättes i allmänhet en kommitté, i vilken de för saken mest intresserade helt naturligt

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 4 saml 15 häft. (Nr 38—39.)

inväljas. Det är dock icke sagt, att dessa, som varit med om att genomdriva beslutet och på grund därav invalts, ägt tillräcklig erfarenhet rörande dylika byggen. Därför har det icke varit dem möjligt att bland de anbud, som infordrats, utmönstra sådana, som vilat på felaktiga eller ofullständiga kalkyler. Det lägsta anbudet har såsom det i ekonomiskt hänseende mest tilltalande antagits, oaktat detta sedan visat sig medföra obehagligheter av många slag. Antingen har arbetet blivit undermåligt eller ha betydliga anslagsöverskridanden måst äga rum, eller ock ha byggmästaren, dennes leverantörer och borgesmän fått göra ödeläggande förluster. Såsom riktigt anmärkts, kan det ej vara uppbyggligt för dem, som samlas till gudstjänst i en kyrka, att behöva erinra sig, att den praktfullhet, som där strålar dem till mötes, bragt åtskilliga personer i ekonomiskt trångmål eller rentav varit orsaken till deras ruin.

Men även i fråga om andra utgifter och beslut kunna svårigheter yppa sig på grund av omnämnda dualism. I en av våra städer lärer för närvarande konflikt ha uppstått emellan de kyrkliga och kommunala myndigheterna. Kyrkostämman har beslutat att utvidga församlingens kyrkogård med ett område, som för visst ändamål disponeras av drätselkammaren. Denne senare, som anser sig icke kunna avvara området, har svarat nej till stämmans hemställan om överlåtelse av detsamma. Huru konflikten skall lösas, är ännu ovisst. Kanske kommer stämman att begära expropriation för att sålunda söka komma över området i fråga.

Sedan rätten för kyrkostämman att upptaga lån numera gjorts beroende av Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse, förefinnes viss garanti för, att inga utgifter, för vilka lånevägen måste anlitas, skola kunna genomdrivas, där icke utgifternas behövlighet kan påvisas. Såsom en oformlighet kvarstår i allt fall, att bestyret med ett samhälles budget skall handhavas av två representationer, vilka icke äga någon beröring med varandra utan var för sig besluta om utskylder, som därför icke bliva avvägda med hänsyn till behoven å ena sidan eller å andra den slutsumma, skatten i sin helhet belöper sig till.

Genom lag angående folkskoleväsendet i vissa städer av den 25 juni 1909 har den av mig såsom behövlig ansedda och här nedan yrkade förändringen redan inträtt, vad utgifter för folkskolan vidkommer. Enligt denna lag skola, då Konungen på vederbörandes framställning därom förordnat, frågor angående folkskoleväsendet utgöra en för hela staden gemensam angelägenhet, vilken staden såsom kommun har att vårda. På grund därav skola kostnaderna för sagda ändamål beslutas och utgöras på sätt om kommunalutskylder är stadgat.

Det första steget att överflytta bestyret rörande ekonomiska ange-

lägenheter från kyrkostämman till den borgerliga kommunen eller stadsfullmäktige är alltså taget. Enligt min åsikt skulle det medföra avsevärda fördelar, om man fortsatte på den inslagna vägen och lade prövningen och beslutanderätten i fråga om utgifter även för kyrkliga ändamål i de kommunala myndigheternas händer. Dessa borde med ett ord sagt äga att besluta om kommunens alla utgifter för att sålunda sättas i stånd att överblicka ställningen i dess helhet. Många av de missgrepp, som på här ovan berörda område blivit begångna, hade säkerligen kunnat undvikas, om utgiftsförslag för kyrkliga ändamål blivit granskade av drätselkammare och stadsfullmäktige.

Givetvis är behovet att avskaffa dualismen och lägga de ekonomiska angelägenheterna i en enda hand störst i stadskommunerna, där de kyrkliga och borgerliga myndigheterna verka var på sitt område utan någon närmare beröring sins emellan. På landsbygden däremot torde i många fall samma personer deltaga i såväl kyrko- som kommunalstämmans beslut. Sedan emellertid kommunalfullmäktigeinstitutionen blivit införd och säkerligen i ganska stor omfattning kommer att tillämpas, vore det tvivelsutan gagneligt även vidkommande landskommunerna, att en och samma myndighet finge handhava värden om kommunernas budget.»

Emellertid hann motionen icke att behandlas före riksdagens upplösning och ledde följaktligen icke till någon påföljd.

* * *

Behovet av en enhetlig plan och sträng sparsamhet i fråga om kommunernas utgifter är icke mindre nu än 1914 utan tvärtom. Visserligen har förlidet års urtima riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning, huruvida och i vad mån representativt system må kunna införas jämväl i den kyrkliga kommunen, men den dualism, som påtalats i ovannämnda motion, kvarstår, såvitt vi kunna finna, även efter kyrkofullmäktigeinstitutionens införande. Meningen lär vara, att kyrkofullmäktige skola utrustas med befogenhet att besluta rörande alla utgifter för kyrkliga ändamål. Fortfarande komma alltså tvänne myndigheter att vid sidan och oberoende av varandra handhava kommunens finansväsen, vilket måste betraktas såsom en ganska stor olägenhet. Det kan ifrågasättas, huruvida icke den verksamhet, som kyrkan har att utföra, i fortsättningen bäst bleve främjad genom ett kyrkoråd i något moderniserad form eller genom en styrelse, som ägde att ordna de rent religiösa angelägenheterna, och huruvida det icke å andra sidan skulle medföra en vinst för kommunens ekonomi, ifall också utgifterna för kyrkliga ändamål finge undergå prövning och bli föremål för

beslut av samma myndighet, som bär ansvaret för alla övriga utgifter. Vid val av kyrkofullmäktige lär det icke kunna undvikas, att de partipolitiska synpunkterna göra sig gällande i långt högre grad än tanken på vederbörande kandidaters lämplighet just för ett dylikt uppdrag. Men bleve kyrkostyrelsen befriad från det ekonomiska bestyret, kunde man vänta, att inga andra än de, som vore intresserade för kyrkans religiösa uppgifter, vilka dock måste betraktas såsom de viktigaste, skulle vare sig delta i eller mottaga val inom kyrkostyrelsen.

I varje händelse torde det i samband med den utredning i ärendet, som skall verkställas av redan tillkallade sakkunniga, vara värt övervägande, huruvida icke en sådan ordning som den ovan skisserade lämpligen skulle kunna införas.

Vad utgifter för folkskoleväsendet angår torde alla vara ense om, att dessa utan undantag böra handhas och beslutas av den borgerliga myndigheten.

På grund av det anförda få vi vördsamt anhålla,

det riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t göra hemställan om, att det i samband med utredningen, huruvida och i vad mån representativt system må kunna införas jämväl i den kyrkliga kommunen, måtte tagas i övervägande, huruvida icke alla kostnader för kyrkliga ändamål ävensom för folkskoleväsendet böra beslutas och handhas av den myndighet, som har sig anförtrott att besluta om kommunens ekonomiska angelägenheter i övrigt, samt huruvida icke för dylikt fall kyrkorådsinstitutionen bör i sina huvuddrag bibehållas.

Stockholm den 18 januari 1919.

Ulrik Leander.

Ola Jeppsson.
